

УДК 331.1:378.1

<https://doi.org/10.31713/ve3202411>

JEL: I25, J61, J53, J54, J80

Олійник О. О. [1; ORCID ID: 0000-0002-3941-2286]

к.е.н., доцент

¹Національний університет водного господарства та природокористування, м. Рівне

СОЦІАЛЬНО-ТРУДОВІ ВІДНОСИНИ ЯК ФАКТОР ПРИВАБЛИВОСТІ КРАЇНИ ДЛЯ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ

В науковій роботі досліджено соціально-трудоі відносини як фактор привабливості країни для іноземних студентів (на прикладі країн ОЕСР). Як залежну змінну *У* використано Індикатор привабливості країн ОЕСР для іноземних студентів. Дев'ять показників соціально-трудоіх відносин сформували перелік незалежних змінних. Для дослідження впливу показників соціально-трудоіх відносин на привабливість країни для іноземних студентів використано метод кореляційного аналізу, результати якого довели важливість соціально-трудоіх відносин для формування привабливості країни для іноземних студентів.

Ключові слова: соціально-трудоі відносини; міграція; вища освіта; компетенція; розвиток; студенти; університет.

Постановка проблеми. В сучасному глобалізованому світі проблема освітньої міграції набуває все більшої актуальності через низку економічних, соціальних, політичних та безпекових факторів. Міжнародна освітня міграція – це переміщення людей для здобуття освіти за кордоном, яка є важливим фактором економічного зростання на різних ієрархічних рівнях управління. Причиною міжнародної освітньої міграції та академічної мобільності є поглиблення інтернаціоналізації економічних зв'язків та розвиток інтеграційних процесів, які призводять до підвищення попиту на якісні міжнародні освітні послуги [1]. Рівень освіти стає все більш важливим фактором як на ринку праці, так і для окремих людей, а також для суспільства в цілому [2]. При цьому ухвалення рішення щодо здобуття вищої освіти в іноземних університетах зумовлюється різними факторами, з-поміж яких важливе місце займає стан соціально-трудоіх відносин в країні призначення.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблематика інтелектуальної міграції загалом та освітньої міграції зокрема користується значним інтересом науковців як в Україні, так і за кордоном. Особливо актуальною ця тематика наукових досліджень

стала після повномасштабного вторгнення Росії на територію України, що призвело до масштабування зовнішньої та внутрішньої міграції українців. Б. Балогова, Н. Бойчук, К. Брензович, О. Гринькевич, Р. Дупкала, Н. Марценко, Г. Міщук, К. Ніколаєць, О. Паршина, Л. Семів, Г. Смалійчук та інші вітчизняні й зарубіжні вчені визначають процеси міграції студентів в центрі своєї наукової уваги. В публікаціях цих та інших науковців досліджено масштаби освітньої міграції, драйвери міграції задля здобуття вищої освіти, визначено особливості міжнародної міграції студентів в кризових умовах, зокрема в умовах війни. Водночас дослідження впливу соціально-трудова відносинах в країнах-призначення на їхню привабливість для іноземних студентів вимагає поглибленого вивчення, що й визначило наукове завдання даної статті.

Метою роботи є дослідження соціально-трудова відносин як фактора привабливості країни для іноземних студентів (на прикладі країн ОЕСР).

Виклад основного матеріалу. Соціально-трудова відносини – це сукупність взаємовідносин, що пов'язані з формуванням, реалізацією, відтворенням людського капіталу та відбуваються між партнерами та стейкхолдерами цих відносин [3]. Дослідження впливу соціально-трудова відносин на рівень привабливості країни для іноземних студентів автором здійснено на основі показників, які наведені в табл. 1. Їхній вибір обґрунтовано в результаті аналізу сучасних підходів до виокремлення показників соціально-трудова відносин [4; 5; 6]. Показники $X_1 - X_8$ містяться в Глобальному індексі конкурентоспроможності талантів (значення) [7], показник X_9 взято з офіційного сайт ОЕСР (дол. США за паритетом купівельної спроможності) [8].

Таблиця 1

Показники соціально-трудова відносин в країні

Показник	Характеристика	Умовне позначення
Трудові права	Рівень національного дотримання основних трудових прав (свобода асоціації та ведення колективних переговорів)	X_1
Співпраця працівників та роботодавців	Середня відповідь на запитання: Як ви характеризуєте відносини між працівниками та роботодавцями в країні?	X_2
Професійне управління	Середня відповідь на запитання: Хто в країні займає вищі керівні посади в організаціях?	X_3

продовження табл. 1

Зв'язок оплати праці з продуктивністю праці	Середня відповідь на запитання: Якою мірою оплата праці в країні залежить від продуктивності праці?	X_4
Розвиток працівників	Середня відповідь на запитання: Якою мірою організації в країні інвестують кошти в навчання та розвиток своїх працівників?	X_5
Делегування повноважень	Середня відповідь на запитання: Якою мірою в країні вище керівництво організації делегує повноваження підлеглим?	X_6
Продуктивність праці на одного працівника	Загальний обсяг виробництва в розрахунку на загальні затрати праці (робочої сили), які використані для виробництва	X_7
Відповідність системи освіти потребам економіки	Середня відповідь на запитання: Наскільки система освіти в країні відповідає потребам конкурентоспроможної економіки?	X_8
Середньорічна заробітна плата	Середня заробітна плата за рік на одного працівника в еквіваленті повної зайнятості в економіці в цілому	X_9

Джерело: складено за даними [7; 8].

Як залежну змінну Y (значення) автором використано Індикатор привабливості країн ОЕСР для іноземних студентів [9]. Значення показників X_1 – X_9 та Y наведено в таблиці 2.

Для дослідження впливу показників соціально-трудова відносин на привабливість країни для іноземних студентів використано метод кореляційного аналізу з використанням вбудованої функції CORREL в програмному продукті Excel. Значення розрахованих коефіцієнтів кореляції та оцінку їхньої статистичної значимості наведено також в табл. 2.

Таблиця 2

Оцінювання впливу показників соціально-трудова відносин на привабливість країни для іноземних студентів в 2023 році (на прикладі країн ОЕСР)

Країна	Y	X_1	X_2	X_3	X_4	X_5	X_6	X_7	X_8	X_9
Бельгія	0,46	93,16	60,45	67,18	60,45	77,86	63,7	75,17	70,17	69874
Чехія	0,4	97,59	53,29	74,55	59,16	65,27	63,07	49,16	56,87	35576
Данія	0,49	97,45	99,54	91,67	78,66	88,31	100	68,71	78,79	65612
Німеччина	0,56	94,91	64,25	70,95	68,59	81,55	61,98	60,92	58,55	62473
Естонія	0,41	97,99	75,76	81,99	68,96	71,13	67,26	46,35	62,43	34525

продовження табл. 2

Ірландія	0,41	100	80,01	87,36	73,41	84,59	78,93	56,99	87,41	53384
Греція	0,31	88,61	42,7	44,19	53,67	49,48	43,12	40,34	29,77	28727
Іспанія	0,48	90,48	45,45	60,25	38,07	47,92	42	56,6	29,96	47772
Франція	0,48	93,16	49,36	74,66	62,01	76,94	58,02	64,84	50,74	55680
Італія	0,47	100	40,47	48,48	60,64	63,86	55,04	62,19	57,79	45987
Латвія	0,36	100	46,83	40,29	53,18	55,01	37,02	42,51	43,02	36925
Литва	0,45	97,59	70,74	80,71	60,38	82,61	68,52	46,99	41,63	46818
Люксембург	0,49	97,45	82,5	70,83	72,43	80,05	58,06	93,08	65,79	85526
Угорщина	0,4	90,35	37,63	53,86	41,12	50,69	48,73	43,64	39,95	30216
Нідерланди	0,48	94,91	90,86	94,49	80,6	84,55	84,32	63,01	75,97	65640
Австрія	0,47	100	82,47	70,99	75,7	87,16	62,15	67,39	63,59	67431
Польща	0,43	85,25	41,54	38,33	48,83	49,63	36,1	50,02	26,4	39300
Португалія	0,51	93,16	50,31	52,1	49,1	59,78	39,31	44,52	63,54	35677
Словенія	0,42	95,17	48,03	54,89	51,35	68,66	49,47	50,46	50,57	53296
Словацьчина	0,43	100	38,79	37,68	50,15	41,95	41,36	45,44	22,95	29838
Фінляндія	0,48	100	76,34	100	69,42	91,09	87,57	61,18	90,55	55048
Швеція	0,51	100	68,2	77,24	75,38	84,11	66,06	69,08	74,44	55041
Австралія	0,55	90,75	63,93	86,25	68,55	76,3	78,11	62,39	72,92	63926
Канада	0,53	85,66	63,83	73,53	78,36	79,6	72,4	59,59	74,76	63398
Чилі	0,4	64,08	52,04	56,02	58,17	54,76	47,51	33,16	33,68	*
Колумбія	0,27	35,12	55,21	52,84	42,75	49,51	48,03	21,65	34,48	*
Ісландія	0,48	100	80,22	73,97	66,92	68,94	78,38	61,86	67,81	81378
Коста Рика	*	74,4	70,69	60,74	56,15	62,55	53,3	31,08	41,84	*
Ізраїль	0,26	100	64,53	75,64	63,93	74,06	67,18	57,55	56,29	*
Японія	0,52	85,12	87,18	76,3	56,39	70,81	50,32	46,19	46,13	42118
Мехіко	0,27	73,99	50,34	39,47	43,01	50,94	37,67	25,72	20,42	20090
Республіка Корея	0,51	*	24	71	52,78	61,37	53,24	50,98	58,98	47715
Норвегія	0,55	100	86,63	86,14	70,5	79,67	91,78	75,94	73,2	67210
Нова Зеландія	0,49	*	71,79	89,88	51,39	73,29	73,03	49,23	44,43	55974
Туреччина	0,3	50,94	18,04	35,73	37,04	39,25	17,51	56,49	20,89	*
Швейцарія	0,53	97,59	100	88,54	100	99,7	70,27	74,48	100	79204
Велика Британія	0,55	85,79	64,78	82,91	72	78,21	77,41	58,86	68,59	55173
Сполучені Штати Америки	0,6	*	79,14	91,36	99,13	97,99	89,38	82,68	87,07	77226
Коефіцієнт кореляції з У	0,485	0,441	0,583	0,582	0,618	0,550	0,634	0,617	0,686	
Розрахункове значення критерію Стюдента	3,141	2,907	4,242	4,233	4,656	3,891	4,848	4,636	5,242	
Критичне значення критерію Стюдента	2,036	2,032	2,032	2,032	2,032	2,032	2,032	2,032	2,032	2,04
Статистична значимість $\alpha=0.05$		+	+	+	+	+	+	+	+	+

* - значення відсутні.

Джерело: розраховано автором.

Розраховані значення коефіцієнта кореляції дозволяють визначити показники соціально-трудова відносин, які здійснюють суттєвий вплив на привабливість країни для іноземних студентів ($r_{xy} > 0,5$). До таких показників віднесено $X_2 - X_9$; їхню статистичну значимість доведено на основі використання критерію Стюдента (табл. 2). Варто відмітити, що з-поміж досліджених показників найбільший вплив здійснюють X_9 (значення коефіцієнта кореляції з Y 0,686), X_7 (значення коефіцієнта кореляції з Y 0,634), X_5 (значення коефіцієнта кореляції з Y 0,618) та X_8 (значення коефіцієнта кореляції з Y 0,617). Отримані результати дозволяють стверджувати, що саме фінансовий аспект соціально-трудова відносин є найбільш суттєвий при виборі країни для здобуття вищої освіти. Так, значення коефіцієнта кореляції між індикатором привабливості країни для іноземних студентів та середньорічною заробітною платою становить 0,686 та є статистично значимим. Студенти з інших країн часто орієнтуються на навчання в тих країнах, де після здобуття вищої освіти вони зможуть знайти добре оплачувану роботу. Відтак високий рівень заробітної плати в країні-реципієнті є вагомим аргументом на користь вибору її університетів для навчання.

Продуктивність праці відіграє важливу роль у процесах інтелектуальної міграції загалом та освітньої міграції зокрема, оскільки вона впливає на економічні, соціальні та професійні умови в країні [10; 11]. Високий рівень продуктивності праці в економічно розвинених країнах є результатом ефективного використання ресурсів та передових технологій, високого рівня організації праці. Це створює привабливі умови для працевлаштування іноземних студентів після закінчення навчання в університетах за кордоном. Також, країни з високим рівнем продуктивності праці часто пропонують кращі умови та вищий рівень оплати праці, що є важливими стимулами міграції [12]. Інтелектуальні мігранти прагнуть реалізовувати свій потенціал у середовищі, де їхня праця буде високо цінуватися.

Важливим фактором притягання студентів з іноземних країн є можливості професійного розвитку, що ґрунтується на інвестиціях роботодавців в навчання найманих працівників (X_5). Розвиток працівників та освітня міграція тісно пов'язані. Країни, де організації інвестують кошти в розвиток людського капіталу, є більш привабливими для іноземних студентів. Водночас такі інвестиції позитивно спливають на стійкість бізнесу в країнах-призначення [13].

Відповідність системи освіти потребам економіки також є наразі суттєвим чинником привабливості країни для іноземних студентів (X_8). Орієнтація системи освіти на актуальні потреби економіки створює умови для формування у студентів знань та навичок, які є затребуваними на ринку праці та, відповідно, гарантують майбутнє працевлаштування за фахом. Окрім того, освітні програми, які активно співпрацюють з бізнес-середовищем, дозволяють студентам застосовувати отримані знання на практиці вже в період навчання. Такий підхід сприяє розвитку професійної мережі контактів, що є додатковим стимулом для вибору такої країни для навчання.

Привабливість країни для іноземних студентів визначається комплексом факторів, серед яких дотримання трудових прав найманих працівників та співпраця між ними та роботодавцями не є вирішальними. Хоча трудові права важливі, студенти-іноземці більше цікавляться можливостями працевлаштування після навчання на робочі місця з гідною оплатою праці, доступом до стажувань під час навчання задля здобуття затребуваних на ринку праці компетенцій, можливостями залишитися в країні-призначення для роботи. Також важливими факторами є питання загальної безпеки, політичної стабільності та толерантного ставлення місцевого населення до іноземців [14].

Висновки. Таким чином, результати дослідження доводять важливість соціально-трудова відносин для формування привабливості країни для іноземних студентів. Країни з високими стандартами праці створюють середовище, яке є комфортним для проживання і навчання студентів з-за кордону. При цьому гідний рівень заробітної плати здійснює найбільш суттєвий вплив на привабливість країни для іноземних студентів з-поміж досліджуваних показників соціально-трудова відносин. Заробітна плата впливає на загальну конкурентоспроможність країни на міжнародному ринку праці. Відтак країни з високими зарплатами приваблюють іноземних студентів, які прагнуть навчатись та розвивати свою кар'єру, займатися дослідженнями, проходити стажування в академічних чи бізнес-організаціях в таких країнах. Важливо також, щоб освітні програми формували у іноземних студентів компетенції, які є дійсно затребуваними на ринку праці та відповідають сучасним вимогам конкурентоспроможної економіки.

1. Балогова Б., Ковальчук Ю. Академічна міграція українських студентів та її вплив на інституційне середовище в Словаччині. *Social Work and Education*. 2024. Vol. 11.

No. 1. Pp. 126–135. DOI: 10.25128/2520-6230.24.1.10. **2.** Migrant integration statistics – education. *Eurostat*. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Migrant_integration_statistics_-_education. (дата звернення: 20.08.2024). **3.** Поплавська О. М. Розвиток соціально-трудових відносин в Україні: можливості досягнення цілей сталого розвитку. *Галицький економічний вісник*. 2024. № 2. Том 87. С. 50–59. **4.** Назаров Н. Дослідження соціально-трудових конфліктів в контексті теорії людського розвитку. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 47. **5.** Мішина С. В., Мішин О. Ю. Інформаційно-аналітичне забезпечення управління соціально-трудовими відносинами. *Ефективна економіка*. 2023. № 1. DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2023.1.19>. **6.** Хитра О. Вплив асиметрії соціально-трудових відносин на рівень соціального і кадрового синергізму. *Економіка та суспільство*. 2023. № 51. **7.** The Global Talent Competitiveness Index. *INSEAD*. 2023. URL: <https://www.insead.edu/system/files/2023-11/gtci-2023-report.pdf> (дата звернення: 20.08.2024). **8.** Average annual wages. *OECD*. URL: [https://data-explorer.oecd.org/vis?df\[ds\]=DisseminateFinalDMZ&df\[id\]=DSD_EARNINGS%40AV_AN_WAGE&df\[ag\]=OECD.ELS.SAE&df\[vs\]=1.0&dq=.USD_PPP....&pd=2000%2C&to\[TIME_PERIOD\]=false&vw=tb](https://data-explorer.oecd.org/vis?df[ds]=DisseminateFinalDMZ&df[id]=DSD_EARNINGS%40AV_AN_WAGE&df[ag]=OECD.ELS.SAE&df[vs]=1.0&dq=.USD_PPP....&pd=2000%2C&to[TIME_PERIOD]=false&vw=tb) (дата звернення: 20.08.2024). **9.** Talent Attractiveness. *OECD*. 2023. URL: <https://www.oecd.org/migration/talent-attractiveness/> (дата звернення: 20.08.2024). **10.** Боброва Д., Дон О. Д. Міжнародна трудова міграція та її вплив на ринок праці України в умовах військової агресії РФ. *Галицький економічний вісник*. 2023. № 82(3). С. 216–226. **11.** Дон О. Д. Вплив міжнародної трудової міграції на світовий ринок праці. *Економіка та держава*. 2020. № 11. С. 106–111. **12.** Воронко О. С. Вплив глобалізації на міжнародну міграцію робочої сили. *Вісник ЛТЕУ. Економічні науки*. 2023. Вип. 73. С. 69–72. **13.** Олійник О. О. Інтелектуальна міграція як сучасна детермінанта стійкості бізнесу. *Трансформації особистості, суспільства та ринку праці: виклики майбутнього та вплив на освіту* : зб. тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції (20–22 вересня 2023 року, Україна, м. Харків). *Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна*, 2023. С. 224. **14.** Олійник О. О. Вплив толерантності на привабливість країни для інтелектуальних іммігрантів. *Теоретичні та прикладні питання економіки*. 2024. Вип. 1(48). С. 156–169.

REFERENCES:

1. Balohova B., Kovalchuk Yu. Akademichna mihratsiia ukrainskykh studentiv ta yii vplyv na instytutsiine seredovyshe v Slovachchyni. *Social Work and Education*. 2024. Vol. 11. No. 1. Pp. 126–135. DOI: 10.25128/2520-6230.24.1.10. **2.** Migrant integration statistics – education. *Eurostat*. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Migrant_integration_statistics_-_education. (data zvernennia: 20.08.2024). **3.** Poplavska O. M. Rozvytok sotsialno-trudovykh vidnosyn v Ukraini: mozhlyvosti dosiahnennia tsilei staloho rozvytku. *Halytskyi ekonomichnyi visnyk*. 2024. № 2. Tom 87. S. 50–59. **4.** Nazarov N. Doslidzhennia sotsialno-trudovykh konfliktiv v konteksti teorii liudskoho rozvytku. *Ekonomika ta suspilstvo*. 2023. Vyp. 47. **5.** Mishyna S. V., Mishyn O. Yu. Informatsiino-analytychne zabezpechennia upravlinnia sotsialno-trudovymy vidnosynamy. *Efektivna ekonomika*. 2023. № 1. DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2023.1.19>. **6.** Khytra O. Vplyv asymetrii sotsialno-trudovykh vidnosyn na riven sotsialnoho i kadrovoho synerhizmu. *Ekonomika ta suspilstvo*. 2023. № 51. **7.** The Global Talent Competitiveness Index. *INSEAD*. 2023. URL:

<https://www.insead.edu/system/files/2023-11/gtci-2023-report.pdf> (data zvernennia: 20.08.2024). **8.** Average annual wages. OECD. URL: [https://data-explorer.oecd.org/vis?df\[ds\]=DisseminateFinalDMZ&df\[id\]=DSD_EARNINGS%40AV_AN_WAGE&df\[ag\]=OECD.ELS.SAE&df\[vs\]=1.0&dq=..USD_PPP....&pd=2000%2C&to\[TIME_PERIOD\]=false&vw=tb](https://data-explorer.oecd.org/vis?df[ds]=DisseminateFinalDMZ&df[id]=DSD_EARNINGS%40AV_AN_WAGE&df[ag]=OECD.ELS.SAE&df[vs]=1.0&dq=..USD_PPP....&pd=2000%2C&to[TIME_PERIOD]=false&vw=tb) (data zvernennia: 20.08.2024). **9.** Talent Attractiveness. OECD. 2023. URL: <https://www.oecd.org/migration/talent-attractiveness/> (data zvernennia: 20.08.2024). **10.** Bobrova D., Don O. D. Mizhnarodna trudova mihratsiia ta yii vplyv na rynek pratsi Ukrainy v umovakh viiskovoi ahresii RF. *Halytskyi ekonomichnyi visnyk*. 2023. № 82(3). S. 216–226. **11.** Don O. D. Vplyv mizhnarodnoi trudovoi mihratsii na svitovyi rynek pratsi. *Ekonomika ta derzhava*. 2020. № 11. S. 106–111. **12.** Voronko O. S. Vplyv hlobalizatsii na mizhnarodnu mihratsiiu robochoi syly. *Visnyk LTEU. Ekonomichni nauky*. 2023. Vyp. 73. S. 69–72. **13.** Oliinyk O. O. Intelektualna mihratsiia yak suchasna determinanta stiikosti biznesu. *Transformatsii osobystosti, suspilstva ta rynku pratsi: vyklyky maibutnoho ta vplyv na osvitu* : zb. tez dopovidei Mizhnarodnoi naukovopraktychnoi konferentsii (20–22 veresnia 2023 roku, Ukraina, m. Kharkiv). Kharkiv : KhNU imeni V. N. Karazina, 2023. S. 224. **14.** Oliinyk O. O. Vplyv tolerantnosti na pryvablyvist krainy dlia intelektualnykh immihrantiv. *Teoretychni ta prykladni pytannia ekonomiky*. 2024. Vyp. 1(48). S. 156–169.

Oliinyk O. O. [1; ORCID ID: 0000-0002-3941-2286],

Candidate of Economics (Ph.D.), Associate Professor

¹National University of Water and Environmental Engineering, Rivne

SOCIAL AND LABOR RELATIONS AS A FACTOR OF THE COUNTRY'S ATTRACTIVENESS FOR FOREIGN STUDENTS

The scientific work examines social and labor relations as a factor in the country's attractiveness for foreign students (on the example of OECD countries). The indicator of the attractiveness of OECD countries for foreign students was used as a dependent variable. Nine indicators of social and labor relations formed a list of independent variables. To study the impact of indicators of social and labor relations on the attractiveness of the country for foreign students, the method of correlation analysis was used using the built-in CORREL function in the Excel software product. The obtained results of the correlation analysis allow us to state that it is the financial aspect of social and labor relations that is the most significant when choosing a country for obtaining higher education. Thus, the value of the correlation coefficient between the country's attractiveness indicator for foreign students and the average annual salary is 0.686 and is statistically significant. Labor productivity plays an important role in educational migration processes, as it affects economic, social and professional conditions. An important factor in attracting students from foreign countries is the possibility of professional development, which is based on the investment of employers in the training of employees. Compliance of the

education system with the needs of the economy is also currently a significant factor in the attractiveness of the country for foreign students. The orientation of the education system to the current needs of the economy creates conditions for the formation of students' knowledge and skills that are in demand on the labor market and, accordingly, guarantee future employment by profession. Thus, the results of the study prove the importance of social and labor relations for the formation of the attractiveness of the country for foreign students.

Keywords: social and labor relations; migration; higher education; competence; development; students; university.

Отримано: 17 вересня 2024 року
Прорецензовано: 22 вересня 2024 року
Прийнято до друку: 27 вересня 2024 року